

LÖPPRAPORT

Projekti nimi: Tuletornid turismitooteks

Aruande esitamise kuupäev: 31.12.2007

Aruande koostajad: Antti Karlin ja Anna Zeelig ning Triin Laaneväli ja Maret Pank

Kokkuvõte:

Projekti nimi: Tuletornid turismitooteks

Projektkood: FIMOS 114427

Peapartner: Turu Ülikool

Partner nr 2: Eurohouse MTÜ, Eesti

Muud partnerid ja koostööpartnerid: Soomes Turu ülikoolifond, Korppoo ja Kustavi vallad, Uusikaupunki linn, meresõiduamet (Merenkulkulaitos), metsavalitsus (Metsähallitus) / Lõuna-Soome loodusteenused, Soome majakaselts, Hannas Horisont Oy (Utö), Söderskärin Majakka Oy (Söderskär), Päriss-Soome Loodus- ja keskkonnateenused (Isokari) ja Wilson Marin (Bengtškär). Eestis Kaarma ja Kõrgessaare vallad, Eesti Saarte Kogu, Eesti Veeteede Amet, Eesti Muinsuskaitseamet, Riikliku looduskaitsekeskuse Saaremaa regioon, TTÜ Kuressaare Kolledž ja SA Ülikoolide Keskus Saaremaal.

Sihtpiirkonnad (geograafilised piirkonnad Lõuna-Soomes ja Eestis): Programmi Interreg IIIA ranniku- ja saarestikualad

Projekti kestus: 9 kuud (1.4. - 31.12.2007)

Projekti kogukulud olid eelarve järgi 79 226 €, teostunud kulud 79 711,7 € (ülekulu 485,7 €).

Soome partneril jäi kasutamata 284,38 € ja Eesti partneritel oli ülekulu 770,11 €.

Kogufinantseeringust teostumine (finantseeringu allikad): ERDF – 42 753 €, riiklik (Soome ja Eesti) – 18 339 €, omafinantseerimine 18 619,7 € (omafinantseerimise ülekulu 485,7 €;

Projekti eesmärk ja sihtrühm: Projekti peaeesmärgiks oli tuletorniturismi arendamine Soome lõunarannikul ja Eesti saartel ning rannikul. Käesolevas projektis olid sihtrühmaks turismi seisukohalt atraktiivseimate tuletornide haldajad, nende koostööpartnerid ja ettevõtjad ning turismiarendajad.

Projekti keskseimad meetmed ja tulemused:

Eelduste loomine konkreetsete tuletornide arendamiseks

- Koostöös valminud “Tuletorniturismi arengukava Soomes ja Eestis aastateks 2008–2013” (kolmes keeles) on kättesaadav internetis aadressidel www.saared.ee ja www.lighthouse-tourism.net
- Tuletornide alternatiivse kasutuselevõtu planeerimiseks on kättesaadav IALA käsiraamatu tõlge eesti keelde internetis aadressil www.saared.ee
- On asutatud tuletornidega seotud huvigruppe ja üksikisikuid koondav Eesti Tuletorni Selts mida ei olnud esialgses projektis tulemusena planeeritud;
- On valminud Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletornide arengukavad ja Tahkuna detailplaneering

Ülevaate saamine Soome ja Eesti tuletornide olukorrast, õppimine heast praktikast:

- Töötubades, õppereisidel ning infopäevadel on valdade ja erinevate huvirühmade esindajad, turismiarendajad ja ettevõtjad saanud informatsiooni ja kogemusi tuletornide kasutamise võimalustest turismitoodekena.
- Ülevaade Eesti saarte tuletornidest koduleheküljel www.saared.ee

Turistidele vajalike infomaterjalide koostamine ja levitamine trükitud kujul, internetis või viitade ja infotahvlitena

- Viidad ja infotahvlid on tehtud nii Soomes kui Eestis, mõlemal maal nelja objekti jaoks

Project part-financed by the European Union within the

INTERREG IIIA Southern Finland - Estonia Programme

LÖPPRAPORT

- Tuletorniturismi ergutamiseks on loodud majakapass ja ettevõtjad on omavahel loomas ühist Internetikauplust ning 2008. aastal turustamas koos majakaturismi. Eestis on arendatud edasi Hiiumaa tuletorniringi ja Saaremaal loomisel Sõrve tuletorniring.
- On valminud ühine tuletorniturism voldik ja sihtmajakatel omad trükised.
- Valmis ajalooramat “Kõpu tuletorni lugu” eesti ja inglise keeles,
- Töötab projekti kodulehekülg (kolmes keeles) www.lighthouse tourism.net koos linkidega

1. Projekti taust (millest kõik algas)

Turu Ülikool esitas 2005. aastal taotluse "Pro Light" Interreg IIIB programmile ja sai projekti ettevalmistamiseks finantseerimise (*seed money*), kuid hiljem esitatud täistaotlust ei finantseeritud. Projekti ettevalmistamise ajal otsustasid Soome ja Eesti partnerid, kes tundsid üksteist hästi juba 15 aastat kestnud koostöö põhjal, et sobiva võimaluse avanedes koostatakse ühine arendusprojekt. Vajadus sellise arendustöö järele on ilmne, sest riiklikud meresõiduametid nii mujal maailmas kui ka Läänemere piirkonnas on andmas tuletorne alternatiivsesse kasutusse, sest nende otstarve navigatsioonivahendina on oluliselt vähenenud, samas on nende säilitamine merekultuuri ja tihti ka arhitektuuripärandi ning ajaloo seisukohalt hädavajalik. Nende kasutamine turismiobjektidena on uus väljakutse. Soomes ja Eestis on tuletorniturism veel üsna arengu alguses ja otsimas oma nišši. Mõned tuletornid on mõlemal maal siiski juba huviliste jaoks avatud. Turu Ülikooli Fondi omandis on Bengtskäri majakas ja fond soovib seda arendada turismiobjektina. Praegu on see rendil firma Wilson Marin käes, mis on tegutsenud kogu Läänemere piirkonnas eeskujuliku majakaturismi edendajana. Eestis on head kogemused tuletornide kui turismiobjektide arendamisel Kõrgessaare vallal. Huvi ühise projekti vastu oli suur ning käesoleva “äratusprojekti” eesmärgid ja tegevuskava sündis tõrgeteta.

2. Projekti eesmärgid ja alaeesmärgid ning projekti tulemused (sh projektiosalised ja sihtrühmad)

Projekti peaeesmärgiks oli tuletorniturismi arendamine Soome lõunarannikul ning Eestis. Käesolevas projektis täitsid keskset rolli turismi seisukohalt atraktiivseimad majakad, nende koostööpartnerid ja ettevõtjad.

Projekti alaeesmärgid olid:

- Tõsta mõlemapoolset professionaalsust tuletornide ja nende lähiümbruse haldamises ja kasutamises.
- Lihtsustada tuletornidesse/nende juurde pääsemist luues piirkonna kasutuskavasid, püstitades viitasid ja infotahvleid ning jagades infomaterjale.
- Viia läbi koolitusi mõlema maa tuletorniturismiga tegelejatele.
- Arendada tuletorniturismi tooteid ja kavandada neile turundusmeetmeid.

Projekti tulemusteks on:

- Valdade esindajad, turismiarendajad ja ettevõtjad ning tuletorne haldavad ametnikud on saanud informatsiooni ja kogemusi tuletornide kasutamise võimaluste kohta turismiobjektidena.
- “Tuletorniturismi arengukava Soomes ja Eestis aastateks 2008–2013” (kolmes keeles) vt. www.lighthouse tourism.net või www.saared.ee .
- Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletornide arengukavad ja Tahkuna detailplaneering.
- Soomes koostati iga projektis osalenud tuletorni - turismiobjekti kohta nõupidamiste tulemusena memod, kus märgiti üles probleemid ja vajalikud tegevused;

Project part-financed by the European Union within the

INTERREG IIIA Southern Finland - Estonia Programme

LÖPPRAPORT

- Viidad ja infotahvlid (üldinfo- ja tuletornitahvlid) neljale objektile Soomes ja neljale tuletornile Eestis (Kõpu, Tahkuna, Ristna, Abruka).
- Loodud tuletornipass ja ettevõtjad avamas ühist Internetikauplust, et koos turustada tuletorniturismi tooteid. Eestis on tehtud edasiarendus Hiiumaa tuletorniringile ja Saaremaal loomisel Sõrve tuletorniring.
- On valminud ühine tuletorniturism voldik ja projektis osalenud tuletornidel omad trükised.
- Valmis ajalooraamat “Kõpu tuletorni lugu” eesti ja inglise keeles,
- Töötab projekti kodulehekülge (kolmes keeles) www.lighthouse-tourism.net koos linkidega ning lisaks on projekti materjal Eesti Saarte Kogu koduleheküljel www.saared.ee.
- IALA käsiraamat tuletornide arendamiseks on tõlgitud eesti keelde ja tehtud arendajatele kättesaadavaks intreneti kaudu (www.saared.ee) koos muu tuletorne käsitleva materjaliga.
- On asutatud tuletornidega seotud huvigruppe ja üksikisikuid koondav Eesti Tuletorni Selts mida ei olnud esialgses projektis tulemusena planeeritud. On kujundatud rekvisiidid ETS-le.

3. Projekti tegevused (keskseimad teostatud meetmed ajalisel järjekorras; projekti iseloomust sõltuvalt vastavalt vajadusele jagatud erinevateks alaüksusteks):

- aprill: projekti käivitamine, töörühma koosolek Saaremaal 13.04. ja 25.04., seminar Saaremaal 25.04;
- mai: eestlaste õppereis Hiiumaale (1 p), juhtrühma I koosolek, lepingud;
- juuni: eestlastel TTÜ Kuressaare Kolledžis töökoosolek (arengukava ja infomaterjalide koostamiseks) 01.06; ühine finantseerimisnõupidamine Eesti Siseministeerium 19.06., Sõrve sääre turismituuri kavandamine (1p);
- juuli: infomaterjali kogumine ja töötlemine, õppereiside ettevalmistus;
- august: eestlaste õppereis Soome (4 p), töö infomaterjalidega, vahearuande koostamine, juhtrühma II koosolek;
- september: soomlaste õppereis Eestisse (3 p), infomaterjalide tekstide ja piltide kogumine;
- oktoober: arengukava töörühma koosolek Tallinnas 12.10., seminar Kuressaares 24.10., töö infomaterjalidega, töökoosolekud Soome tuletornides;
- november: ühine tuletorniseminar Haapsalus 12. - 13.11., töö infomaterjalidega, töökoosolekud Soome tuletornides, arengukava täiendamine;
- detsember: infomaterjalide trükkimine ja levitamine, Eesti Tuletorni Seltsi asutamine 12.12., aruande koostamine, juhtrühma III koosolek.

4. Projekti teostajad ja elluviidud ülesande jaotamine (projekti personal, organisatsioon ja kesksed koostööpartnerid)

Projektis on olnud palgalistena järgmised inimesed:

Soome (Turu ülikool):

- * Antti Karlin, projektijuht
- * Anna Zeelig, projektisekretär (peale selle sai tööd Jaana Suomela, kellele ei makstud palka)
- * Keijo Viljakainen, graafiline töö
- * Peter Dahl, IT-tugi

Kesksed koostööpartnerid Soomes on olnud projektis osalenud ettevõtjad, vallad, metsavalitsus ja meresõiduamet ning Turu ülikoolifond

Eesti (Eurohouse):

- * Merit Trei, Eesti – poolne projektijuht (01.04 – 31.07.2007)
- * Triin Laaneväli, Eesti – poolne projektijuht (01.08 – 31.12.2007)
- * Maret Pank, Eesti- poolne projekti koordinaator
- * Riina Aasma, Eesti – poolne projekti finantsjuht,
- * Irina Pildre – raamatupidaja.

Project part-financed by the European Union within the

INTERREG IIIA Southern Finland - Estonia Programme

LÖPPRAPORT

Kesksed koostööpartnerid Eestis on olnud projektis osalenud partnerid Eesti Veeteede Amet, Kõrgessaare ja Kaarma vallad, TTÜ Kuressaare Kolledž, Ülikoolide Keskus Saaremaal, Muinsuskaitseamet, Eesti Saarte Kogu ja Riikliku looduskaitsekeskuse Saaremaa regioon.

5. Projekti kulueelarve võrreldes plaanituga (juhul kui on kõrvalekaldeid algsest kavast, siis lühike kirjeldus ja põhjendused):

Projekti kogukulud olid eelarve järgi 79 226 €, teostunud kulud 79 711,7 € (ülekulu 485,7 €).

Soome partneril jäi kasutamata 284,38 € ja Eesti partneritel oli ülekulu 770,11 €.

Kõrvalekalded Soome osas olid järgmised:

- Soome poolel jäi koolitusruumide rentimiseks ja paljundamiseks mõeldud raha kasutamata.
- Teisalt kasutati palkadeks rohkem, sest infomaterjal pandi kokku oma tööna (graafiline disain) ja põhjenduseks on see, et töö eest maksti selliselt vähem kui oleks olnud teenust sisse ostes.
- Sisseostetavatest teenustest jäi raha osaliselt kasutamata (vt. eelm.)

Kõrvalekalded Eesti osas olid järgmised:

- Kontori- ja rendi kuludest jäi raha üle, kuna MTÜ Eurohouse vahetas projekti ajal tööruume, mille tulemusena ei tekkinud MTÜ-l enam rendikuluid.

Sisseostetud teenused kallinesid kõige rohkem võrreldes eelarves planeerituga: sest Kõrgessaare vald oli esialgu planeerinud koostada ja anda välja 10 000 ühesuguse teksti ja kujundusega kolme nende tuletorni tutvustav voldik, tehti aga kokku 4 voldikut 25 000 eksemplari s.h. eesti keeles igat tuletorni eraldi tutvustavaid 9000 tükki ja kõiki kolme tuletorni korraga tutvustav voldik soome, inglise, vene ja saksa keeles a' 4000 tk. Lisaks telliti tuletornide reklaammaterjalina 6000 visiitkaarti, mis sisaldavad informatsiooni (kontaktandmed, lahtioleku ajad, lisainfo leidmise võimalus jne).

Ülekulu kaetakse partnerite omafinantseeringust.

6. Projekti finantseering (juhul kui on kõrvalekaldeid algsest kavast, lühikirjeldus)

Soome: Finantseerimine vastavalt esialgsele kavale.

Eesti: Finantseerimine vastavalt esialgsele kavale.

7. Projekti haldus ja majandus (mh projekti elluviimisel esinenud probleemid ning head lahendused)

Projekti haldamine toimus Soomes tsentraalselt ja Eestis oli see teataval määral samuti tsentraliseeritud Eurohouse'i (juhtimine, s.h. finantsid ja koordineerimine). Leping koostati Soome peapartneri (Turu Ülikool) ja Eesti juhtiva partneri (Eurohouse) vahel ning koostöö sujus tõrgeteta. Suureks abiks oli, et peapartneri esindaja suutis suhelda eestlastega eesti keeles, mis kergendas oluliselt suhtlemist ja vähendas oluliselt vajadust tõlgi järele.

8. Teavitamine (Keda ja kuidas teavitati ja kuidas kavatsetakse levitada projekti tulemusi)

Projekti ajal on toimunud avalikkuse teavitamine läbi meedia /ajakirjandus ja raadio), interneti kaudu ning ka spetsiaalselt selleks korraldatud üritustel. Trükitud on rida infomaterjale (voldikud, posterid), mille levitamine on kavandatud turismimessidel:

- raadiointervjuusid kokku kuus
- ajalehtedes ja ajakirjades artikleid: Soome kolm, Eesti üheksa
- majakaprojekti-info: Soome üks
- teavitusüritusi: Soome üks ja Eesti kaks
- koduleheküljed: www.lighthouse-tourism.net ja www.saared.ee ning Eesti majakaseltsi asutamine www.korgessaare.ee/index.php?page=220; artikkel infoportaalil www.infoturism.ee

Project part-financed by the European Union within the

LÕPPRAPORT

- ühine voldik, tuletornide voldikud ja posterid levitamiseks messidel jne
- projekti lõppraport on projekti koduleheküljel soome ja eesti keeles

9. Projekti mõjude hinnang (Mis on projekti pikaajaline mõju? Kuidas projektis alustatud tegevus ja/või kontaktid jätkuvad pärast projekti lõppemist? Kas projekt tõi esile veel lahendamata probleeme?).

Üldiselt võib nentida, et projektil on olnud suur mõju tuletorniturismi kasvule ja see on hakanud eriliselt huvi pakkuma laiemale publikule. Sellest räägib kasvõi asjaolu, et Eesti Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus kutsus projekti koordinaatori ja Kõrgessaare valla esindaja oma koolitusele, mille teemaks oli tuletorniturismi arendamine uueks turismivormiks Eestis.

Ametnikud, ettevõtjad ning tuletorniseltsid on õppinud tundma koostööpartnerite tegevust ja koos hakatakse tuletorniturismi edasi arendama nii Soomes kui Eestis. Plaanitakse arendada tuletorniturismi ka laiemal rahvusvahelisel tasandil.

Projekti käigus on tehtud ettepanek alustatud tööd jätkata ja teha 2008. aastal programmi Central Baltic mitmeaastane arendusprojektitaotlus ning hiljem programmi Interreg IV C,(Itaalia ja Iiri partnerid on juba teatanud oma koostöö soovist).

